

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М. Боронос
«_____» _____ 2021 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА БАКАЛАВРА

НА ТЕМУ:

Методи управління активами і пасивами підприємства

Освітній ступінь – «бакалавр»

Спеціальність – 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма – «Фінанси та облік в підприємстві»

Керівник роботи: _____ С.В. Похилько
(підпис)

Студентка: _____ І.О. Левицька
(підпис)

Група: ФЗ-73-9С

Суми 2021

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
"_____" _____ 2021 р.

ЗАВДАННЯ

до кваліфікаційної роботи бакалавра

Студент(-ка) групи _ Ф3-73-9С інституту (центру) ___ ЦЗДВН _____
спеціальності 072 – “Фінанси, банківська справа та страхування”

_____ Левицька Ірина Олексіївна _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи: «Методи управління активами і пасивами підприємства»

Затверджено наказом по СумДУ № _____ від " _____ " _____ 20 ____ р.

Термін здачі студентом завершеної роботи " _____ " _____ 20 ____ р.

Вихідні дані до роботи: нормативні і законодавчі акти, матеріали державної статистичної звітності, відомчі постанови, інструкції та положення, матеріали монографій, періодичних видань, підручників і навчальних посібників, дані фінансової звітності суб'єктів господарювання, організацій та установ тощо.

Зміст основної частини роботи (перелік питань, що підлягають розробці):

- теоретичні аспекти формування активів і пасивів підприємства;
- теоретичний базис та практична реалізація підходів до управління активами і пасивами підприємств;
- напрями вдосконалення системи управління активами та пасивами підприємств

Дата видачі завдання: " _____ " _____ 20 ____ р.

Керівник кваліфікаційної роботи: _____ доц. Похилько С.В. _____

(вчене звання, прізвище та ініціали)

(підпис)

Завдання прийнято до виконання " _____ " _____ 20 ____ р. _____
(підпис студента)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 38 с.; 4 табл., 13 рис.; 2 додатки, 26 джерел.

Актуальність теми роботи

Одне з важливих завдань керівника полягає в грамотному розпорядженні ресурсами. Досить важливою складовою в цьому процесі є вміння управляти активами і пасивами підприємства, так як це по суті впливає на ефективність розвитку виробництва, підвищення конкурентоспроможності підприємства, на поліпшення фінансового результату.

Метою даної роботи є розглянути поняття активів, положення і критерії формування активів і пасивів, портфель активів, розкрити сутність управління активами як важливої складової управління підприємством і запропонувати напрямки вдосконалення технологій управління активами і пасивами.

Об'єкт дослідження – процес управління активами та пасивами підприємства його ефективність з позиції забезпечення стабільного фінансового стану.

Предмет дослідження – економічні відносини що виникають в процесі прийняття управлінських рішень, щодо формування активів і пасивів.

Методи дослідження – економічні методи (метод абсолютних величин, метод відносних величин, метод порівнянь, класифікації, систематизації, статистичні методи.

У першому розділі аналізуються теоретичні аспекти формування активів і пасивів підприємства. У другому розділі розглядаються теоретичний базис та практична реалізація підходів до управління активами і пасивами підприємств. У третьому розділі наведено напрями вдосконалення системи управління активами та пасивами підприємств в українських реаліях.

АКТИВИ, ПАСИВИ, УПРАВЛІННЯ, ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ,
ФІНАНСОВА СТІЙКІСТЬ, ЛІКВІДНІСТЬ БАЛАНСУ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АКТИВІВ І ПАСИВІВ	
ПІДПРИЄМСТВА	7
1.1 Економічна сутність та зміст активів та пасивів підприємства	7
1.2 Сучасний стан активів та пасивів суб'єктів господарювання в українських реаліях.....	10
2 ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО	
УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ	13
2.1 Особливості управління необоротними та оборотними активами підприємств.....	13
2.2 Теоретичні підходи до управління капіталом підприємства.....	16
2.3 Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства як основний напрямок управління активами та пасивами.....	19
2.4 Практична реалізація технології управління активами та пасивами на прикладі АТ "Полтавський турбомеханічний завод"	21
3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ	
АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНСЬКИХ	
РЕАЛІЯХ.....	25
3.1 Основні проблеми управління активами та пасивами підприємств та шляхи їх вирішення.....	25
3.2 Зміцнення фінансової стійкості підприємства шляхом збалансованості структури активів та пасивів підприємства.....	28
ВИСНОВКИ.....	32
ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ	34
ДОДАТОК А.....	37

ВСТУП

Актуальність теми.

Одне з важливих завдань керівника полягає в грамотному розпорядженні ресурсами. Досить важливим фактором в цьому процесі є вміння управляти активами і пасивами суб'єкта господарювання, так як це по суті впливає на ефективність розвитку підприємства, підвищення його конкурентоспроможності, збільшення показників прибутку та рентабельності. В сучасних умовах здійснення ефективного управління активами і пасивами є найбільш негайним питанням в бізнес-діяльності будь-якого підприємства, тому що існуючі недоліки в управлінні активами і пасивами призводять до часткової або повної втрати контролю над ними. Це дозволяє відзначити актуальність обраної теми.

Слід відзначити, що активи та пасиви можуть формуватися централізовано, тобто керівництвом підприємства, або децентралізовано – структурними одиницями, якщо такі можливості передаються від керівника до підлеглого на основі фінансових відносин. В процесі формуванні активів і пасивів спочатку аналізують і оцінюють всі можливі способи придбання, такі як покупка, обмін, розробка, створення, оренда, аутсорсинг, інвестиції та ін. В подальшому, аналізуються джерела формування активів, тобто фінансові ресурси. Такі ресурси можуть мати як зовнішню, так і внутрішню структуру, але до них висуваються вимоги, щодо надійності, довгострокового характеру і можливості збільшення вартості бізнесу. Ключовим етапом у формуванні є визначення джерел фінансування. В якості таких джерел може бути використано власний капітал і зобов'язання, формування яких має позиковий характер. І ті й інші складають пасив бухгалтерського балансу. Пасиви розташовуються в протилежному активів частини бухгалтерського балансу і обов'язково рівні їм.

Метою даної роботи є розглянути поняття активів, положення і критерії формування активів і пасивів, портфель активів, розкрити сутність управління активами як важливої складової управління підприємством і запропонувати напрямки вдосконалення технологій управління активами і пасивами.

Об’єкт дослідження – процес управління активами та пасивами підприємства його ефективність з позиції забезпечення стабільного фінансового стану.

Предмет дослідження – економічні відносини що виникають в процесі прийняття управлінських рішень, щодо формування активів і пасивів.

Методи дослідження – економічні методи (метод абсолютних величин, метод відносних величин, метод порівнянь, класифікації, систематизації, статистичні методи.

Основою виконання роботи є дані публічної економічної і фінансової звітності українських підприємств, на прикладі яких ілюструється практичне застосування пропонованого методичного підходу. У роботі також використовувалися законодавчі та нормативно-правові документи, матеріали економічної і фінансової літератури, публікації в наукових виданнях і тематичних збірниках, матеріали дисертаційних досліджень, а також дані фінансових звітів аналітичних та інформаційних агентств.

1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ АКТИВІВ І ПАСИВІВ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Економічна сутність та зміст активів та пасивів підприємства

Кожний суб'єкт господарювання має деяке майно і використовує його для забезпечення своєї господарської діяльності. Вартість цього майна підприємства відображається на рахунках господарського обліку в грошовому вираженні. При цьому для зручності обліку і контролю застосовується бухгалтерський баланс, де зазначено вартість елементів майна підприємства на певну дату.

Як зазначає І.А. Бланк все майно компанії являє собою «контрольовані ним економічні ресурси, що були утворені шляхом вкладання в них коштів» [24], кінцевою метою залучення даних ресурсів є отримання прибутку.

На сьогодні наукова думка використовує різні класифікації майна підприємства, з яких найбільш поширеною є класифікація за характером участі в діяльності підприємства, яким передбачає поділ активів на необоротні та оборотні (або поточні) активи. За визначенням необоротні активи приймають участь у багатьох виробничих циклах, і їх вартість включається в собівартість готової продукції частинами. В той же час оборотні (поточні) активи «повністю використовуються протягом виробничого циклу». Ці активи являють собою «авансовану вартість, що існує у вигляді оборотних виробничих фондів і фондів обігу». Тобто можна сказати, що поточні активи представляють собою майно суб'єкта господарювання, що використовується для забезпечення його поточних потреб. Ці активи обертаються протягом одного циклу виробництва або протягом декількох виробничих циклів тривалістю не більше одного року. Узагальнена класифікація активів підприємства наведена на рисунку 1.1.

Економічна сутність оборотних активів підприємства знаходиться в забезпеченні та підтримці неперервного процесу виробництва і процесу обігу. Під оборотними фондами більшість науковців бачить запаси, незавершене ви-

робництво і витрати майбутніх періодів. До фондів обігу відносять готову продукцію на складі і відвантажену, дебіторську заборгованість і грошові кошти.

Поняття оборотних коштів має на увазі властиву їм оборотність, яка складається в підтримці безперервного процесу виробництва за рахунок зміни стану оборотних коштів: поточні активи приймають грошову форму в межах одного року.

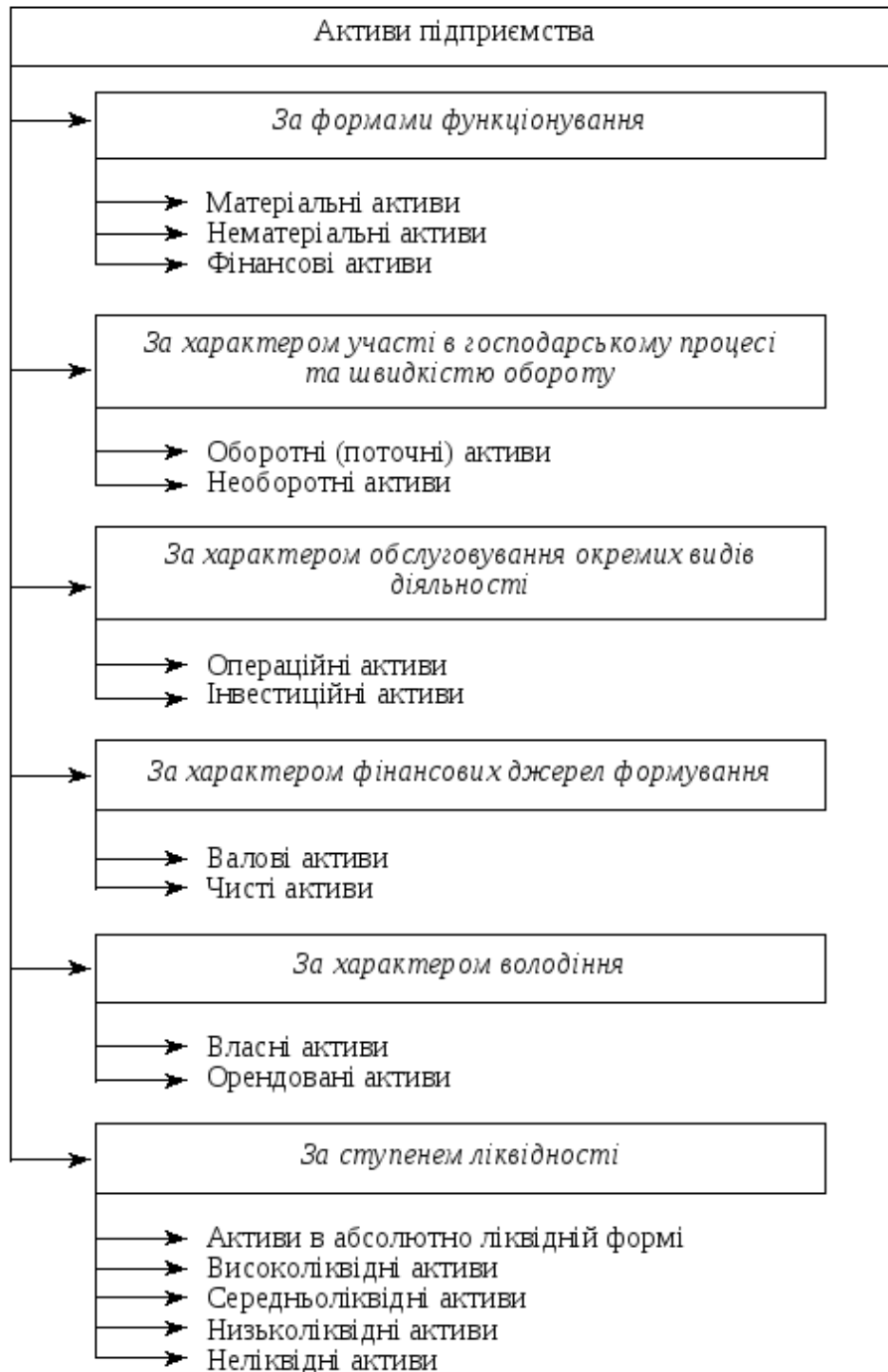

Рисунок 1.1 – Узагальнена класифікація активів підприємства

Поточні активи складаються з матеріально-виробничих запасів, готової продукції, дебіторської заборгованості та грошових коштів. Цей вид майна підприємства знаходиться в постійному русі з одного стану в інший, і завдяки цьому забезпечується безперервний виробничий процес. Таким чином, необхідність авансування коштів є об'єктивною умовою нормального функціонування виробництва до моменту отримання виручки від реалізації продукції.

З іншого боку баланс підприємства складають його пасиви до складу яких входить власний капітал, довгострокові та короткострокові зобов'язання. Класифікація пасивів підприємства наведена на рисунку 1.2.

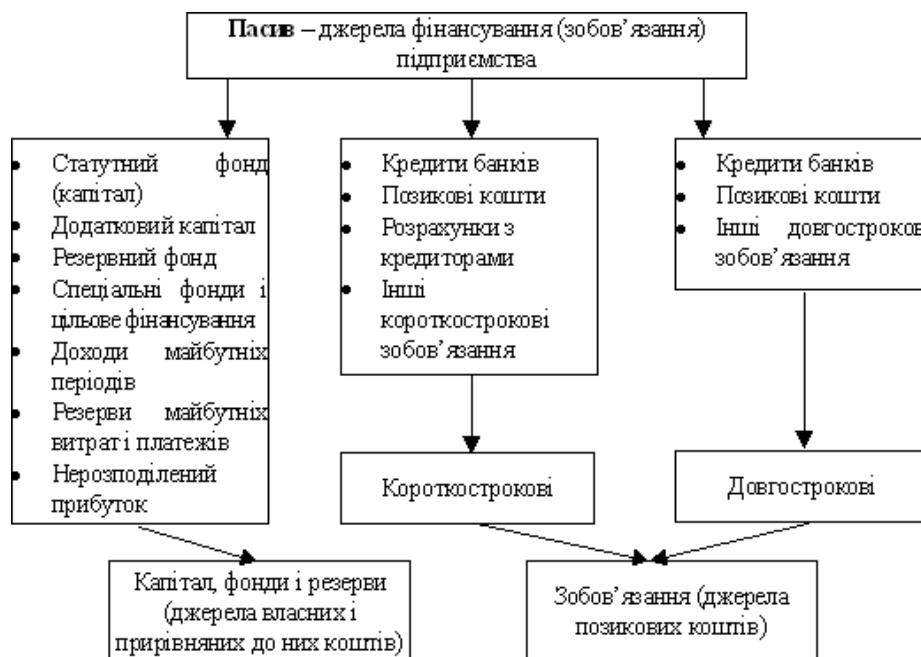

Рисунок 1.2 – Узагальнена класифікація пасивів підприємства

Необхідність використання лише власних джерел фінансування оборотного капіталу буде давати можливість підприємствам мати найвищу фінансову стійкість, гальмуючи при цьому темпи їх розвитку в результаті невикористання фінансових можливостей збільшення прибутку на інвестований капітал. З іншого боку, використання підприємствами тільки позикових фінансових ресурсів сприятиме не тільки підвищенню їх фінансового потенціалу та результативності діяльності, а й зростанню фінансового ризику та можливості банкрутства.

Не можна стверджувати, що збільшення оборотного капіталу буде найбільш раціональним лише за рахунок конкретного фінансового ресурсу, при цьому відмовляючись від використання інших джерел. Обрання того чи іншого джерела фінансування повинні враховувати велику кількість критеріїв, таких, як: доступність і можливість залучення джерела, швидкість і умови залучення, вартість капіталу від конкретного джерела ресурсів, ефект від його залучення. Тобто, підприємствам при аналізі джерел фінансування оборотного капіталу слід орієнтуватися на таке їх співвідношення, при якому забезпечується використання переваг кожного з них при компенсації їх недоліків.

1.2 Сучасний стан активів та пасивів суб'єктів господарювання в українських реаліях

Опрацювання методичних підходів до управління активами і пасивами підприємств доцільно починати із проведення аналізу статистичних даних щодо обсягів активів та пасивів в українській економіці. Обсяги активів суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності наведено в таблиці 1.1 [14].

Таблиця 1.1 – Обсяги активів за видами економічної діяльності, млн.грн.

	Актив/					
	необоротні активи/		оборотні активи/		необоротні активи та групи вибуття/	
	на 1 січня 2020р./	на 30 вересня 2020р./	на 1 січня 2020р./	на 30 вересня 2020р./	на 1 січня 2020р./	на 30 вересня 2020р./
Усього	3248911,8	3212382,2	3572369,7	3748008,5	119317,5	4570,0
сільське, лісове та рибне господарство	5505,1	5608,8	8083,6	9002,1	13,5	19,9
промисловість	1549468,5	1549837,3	1523667,4	1660760,1	646,0	628,5
будівництво	33431,6	36408,2	152235,9	169036,7	224,4	232,8
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	221941,9	232583,4	1214229,8	1233313,8	783,4	351,5
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	593133,0	606162,8	160535,9	201312,1	114662,9	469,2
тимчасове розміщування й організація харчування	15458,8	15476,5	7069,8	7604,3	0,2	0,2
інформація та телекомунікації	93317,3	93055,4	31612,9	49795,8	2442,1	2369,1
фінансова та страхова діяльність	52320,7	61497,7	76608,9	71054,0	389,3	369,7
операції з нерухомим майном	103895,2	111035,7	55389,0	57746,0	65,5	56,8
професійна, наукова та технічна діяльність	371877,4	287267,0	314219,5	255066,1	14,9	33,3
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	160905,1	164346,5	20158,4	22360,0	75,2	35,5
освіта	1633,6	1749,5	287,7	414,7	0,0	0,0
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	16453,4	18324,3	4125,4	6542,1	0,0	0,0
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	26134,4	25680,7	3484,5	3367,9	0,1	3,5
надання інших видів послуг	3435,8	3348,4	661,0	632,8	0,0	0,0

Аналогічно, в таблиці 1.2 наведено обсяги пасивів суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності. На рисунку 1.3 подано обсяг коштів балансу суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності.

Таблиця 1.2 – Обсяги пасивів за видами економічної діяльності, млн.грн.

	Пасив/					
	власний капітал/		довгострокові зобов'язання і забезпечення/		поточні зобов'язання і забезпечення/	
	на 1 січня 2020р./	на 30 вересня 2020р./	на 1 січня 2020р./	на 30 вересня 2020р./	на 1 січня 2020р./	на 30 вересня 2020р./
Усього	2213246,8	1887027,2	967832,6	1112084,5	3742909,5	3965771,5
сільське, лісове та рибне господарство	2673,2	2604,5	2036,6	2055,5	8892,4	9970,8
промисловість	855103,7	763287,9	454878,9	515466,9	1763790,3	1932462,7
будівництво	17180,1	20357,6	28233,0	27547,8	140435,9	157714,6
оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів	139875,4	131049,0	130386,8	157228,5	1166692,4	1177971,2
транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність	506852,8	428352,5	120433,8	123612,3	224487,5	255979,3
тимчасове розміщування й організація харчування	247,7	-2681,0	10428,9	12518,7	11852,2	13243,3
інформація та телекомунікації	44198,4	47000,9	23073,4	40419,4	60100,5	57800,0
фінансова та страхова діяльність	31745,3	35181,0	38287,3	41789,6	59286,3	55950,8
операції з нерухомим майном	11726,1	5713,6	51132,0	67610,2	96491,6	95514,7
професійна, наукова та технічна діяльність	422030,3	273124,0	99222,1	112518,8	164859,4	156714,7
діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування	150002,6	152219,9	4209,1	4293,6	26927,0	30226,0
освіта	1017,7	1029,4	606,7	778,7	296,9	356,1
охорона здоров'я та надання соціальної допомоги	12582,1	13479,3	2519,1	3250,9	5477,6	8136,2
мистецтво, спорт, розваги та відпочинок	14734,4	13034,0	2323,7	2977,1	12560,9	13041,0
надання інших видів послуг	3277,0	3274,6	61,2	16,5	758,6	690,1

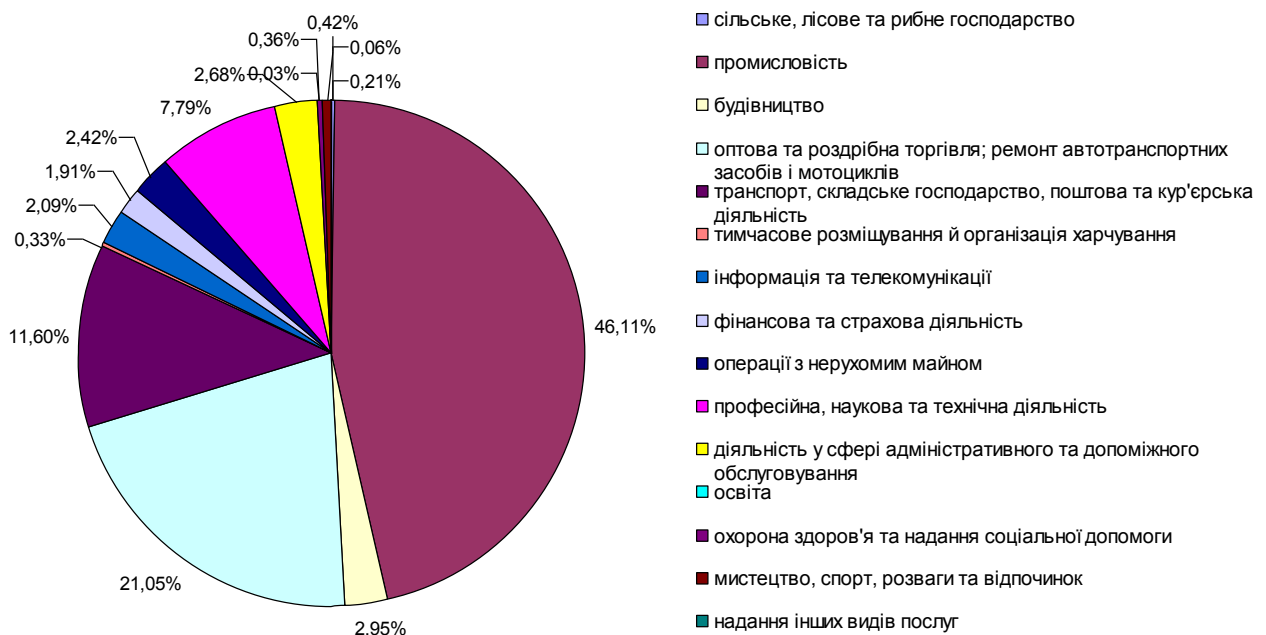

Рисунок 1.3 – Обсяг коштів балансу суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності

Як видно з рисунку, найбільший обсяг коштів сконцентровано у промисловості, торгівлі, транспортній сфері.

Серед останніх наукових досліджень, присвячених проблемам управління активами і пасивами підприємств можна виділити роботи Янковської В. А. Семенець А.О., Кузнецової С.О. [26], Гринько А.П. [4], Костецького В.В. [10], Кузьміна О.Є. [22], Савінової А.В. [18] та інших.

Дослідження наукового інтересу до проблем управління активами і пасивами в світовому інформаційному просторі було реалізовано з використанням програми Google Trends. При цьому для об'єктів пошукових запитів було обрано найбільш розповсюджені поняття сучасної фінансової теорії, що мають відношення до питань управління активами та пасивами (рис. 1.4).

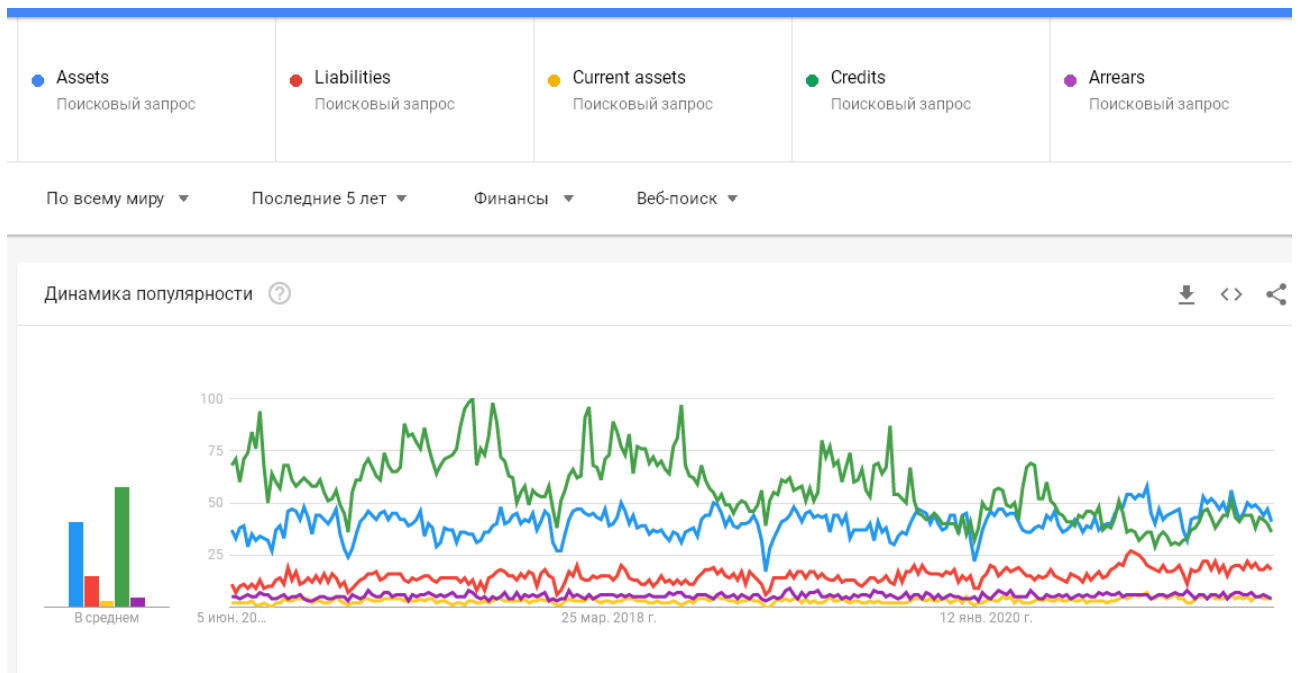

Рисунок 1.4 – Рівень застосування економічних понять пов'язаних із питаннями управління активами і пасивами підприємств.

З графіків видно, що в сучасному економічному світі існує значний науковий інтерес до питань управління активами і пасивами, особливо в сфері кредитного забезпечення діяльності підприємств та у загальних питаннях формування активів.

2 ТЕОРЕТИЧНИЙ БАЗИС ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ПІДХОДІВ ДО УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ І ПАСИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ

2.1 Особливості управління необоротними та оборотними активами підприємств

Завдання управління необоротними активами характеризуються, перш за все, непередбачуваністю, волатильністю ринкового становища взагалі. Динамічність сучасних фінансових можливостей, поява та удосконалення нових основних засобів, верстатів, устаткування, програмних продуктів, вимагають фінансових менеджерів завжди тримати «руку на пульсі», приймати рішення щодо впровадження інноваційних перетворень. В протилежному разі конкурентне середовище може просто знищити неуспішне підприємство, яке використовує непродуктивні основні засоби. Оскільки навіть подібні складові необоротних активів на різних підприємствах використовуються в різних умовах шляхом визначення різних елементів зовнішніх і внутрішніх чинників, неможливо створити загальну систему управління основними засобами, що буде використана для всіх суб'єктів господарювання. Слід зазначити, що модернізація, оновлення, і навіть просто впровадження інноваційних рішень і дій з управління необоротними активами конкурентів, потребують значних фінансових вкладень.

Потрібно зазначити, що управління необоротними активами є дещо складнішим завданням в порівнянні з управлінням оборотними коштами, що пояснюється низьким ступенем їх мобільності. Таким чином виникають проблеми своєчасної модернізації основних засобів, що пояснюються нераціональним підходом до формування джерел фінансування необоротних активів. Це, в свою чергу, відбивається на збільшенні виробничих витрат, зростання собівартості продукції, зниження результативності діяльності і фінансових результатів підприємства, зниження конкурентоспроможності. Як правило, можна визначити такі основні завдання управління необоротні активи: максимізація вартості бізнесу, максимізація прибутку, максимізація частки на певному ринку, досягнення певної мети (стосовно проектним організаціям).

Рисунок 2.1 – Політика управління необоротними активами

Збільшення ефективності використання необоротних активів може бути реалізовано кількома методами: своєчасне оновлення основних засобів, в основному їх активної частини, щоб уникнути надмірного морального і фізичного зносу; плановий щомісячний технічний огляд, впровадження нових технологій, передових технологій. Запропоновані рекомендації, які підбираються з урахуванням специфіки бізнесу, є простими і досить зручними для поліпшення використання основних засобів

Стан і рівень ефективності використання оборотних коштів є однією з основних заporук фінансово результативної діяльності підприємства. Значне збільшення темпів інфляції, зменшення рівня фінансово-платіжної дисципліни, скорочення до надзвичайно малих обсягів оборотних активів та інші негативні наслідки фінансової кризи змушують підприємства змінювати свою фінансову політику стосовно оборотних коштів, шукати нові джерела їх фінансування, на ходу вирішувати проблеми ефективності використання оборотних коштів.

Управління оборотними активами займає значне місце в фінансовому менеджменті, оскільки оборотні активи представляють частину сумарних активів підприємств, і має на увазі рішення двох основних питань:

- 1) знаходження оптимального рівня інвестицій в оборотні активи;
- 2) визначення співвідношення джерел короткострокового і довгострокового фінансування для підтримки рівня оборотних активів.

Рішення з цих питань залежать від компромісу між ризиком і рентабельністю. Зниження рівня оборотних активів, за умови, що все-таки забезпечується обсяг продажів, призводить до зростання прибутковості (рентабельності) сумарних активів. Така стратегія веде до низького або негативного рівнем чистого оборотного капіталу. Однак при зростанні рентабельності зростає ризик, який пов'язаний з можливістю не втримати оборотні активи на рівні, достатньому для виконання грошових зобов'язань фірми і забезпечення належного обсягу продажів.

Управління оборотними активами здійснюється на основі наступних принципів:

1. Формування ефективного складу і структури оборотних коштів. Згідно з цим принципом компанія повинна мати повинні мати запаси коштів для припорошення обсягів виробництва та диверсифікації виробничої діяльності на всіх стадіях життєвого циклу компанії. Для цього необхідно складати прогнози і враховувати найближчі перспективи розвитку діяльності підприємства.

2. Встановлення потреби в оборотних активах. Безпосередньо в процесі розробки фінансового плану компанія повинна забезпечити збалансованість потреб виробництва і реалізації продукції, а також можливість залучення додаткових оборотних коштів (інвестиції, позики, кредити і т.д.). Це дозволить отримати максимальний прибуток і забезпечить повне і раціональне використання окремих видів активів.

3. Пошук і вибір джерел фінансування оборотних коштів. Джерелами формування оборотних коштів є власний капітал компанії, а також довгострокові і короткострокові зобов'язання. Структуру джерел визначають масштаби, прибу-

ток, потенціал компанії і ступінь фінансового ризику, пов'язаного із залученням позикових коштів. Це говорить про те, що власні кошти і джерела гарантують фінансову стабільність організації і є основними конкурентними перевагами.

4. Зростання ефективності використання оборотних коштів шляхом прискорення оборотності активів. Зростання оборотності активів прямо і побічно впливає на результати діяльності компанії. Прямий вплив прискорення обороту на фінансові результати сприяє пропорційному зростанню величини прибутку від збуту продукції. Непряме ж вплив на прискорення обороту на прибутковість компанії проявляється в тому, що скорочення часу обороту коштів призводить до відповідного зменшення потреби в них. Зниження ж обсягу використовуваних активів створює зменшення величини операційних витрат і, відповідно впливає на зростання прибутку.

5. Гарантування збереження оборотних активів. Збереження оборотних активів визначається наступними факторами: ефективна організація оборотних коштів; стійкість господарських зв'язків, обсягів діяльності і попиту на ринку; рівень інфляції; оподаткування; доступ до зовнішнього фінансування. У зв'язку з кризовими явищами в економіці обґрунтований вибір оптимального варіанту комплексної політики управління оборотними активами підприємства та джерелами їх фінансування, виходячи з встановлених вище принципів, є важливим фактором підвищення ефективності фінансово-господарської діяльності комерційної організації і має велике значення для забезпечення її фінансової стійкості і платоспроможності.

2.2 Теоретичні підходи до управління капіталом підприємства

Формування пасивів балансу підприємства безпосередньо пов'язано із застосуванням технологій формування капіталу підприємства, до складу якого входять власні та позикові фінансові ресурси. Від обсягу залучення цих ресурсів залежить фінансова стійкість підприємства, його рівень ліквідності та пла-

тоспроможності. Вміння залучати капітал та оптимізувати його склад та розмір демонструє професіоналізм фінансових менеджерів підприємства.

Управління фінансовими ресурсами, як і будь якій управлінський процес, в залежності від строків здійснення має два складові: стратегічне і тактичне управління, які є взаємопов'язаними речами (рис. 2.2).

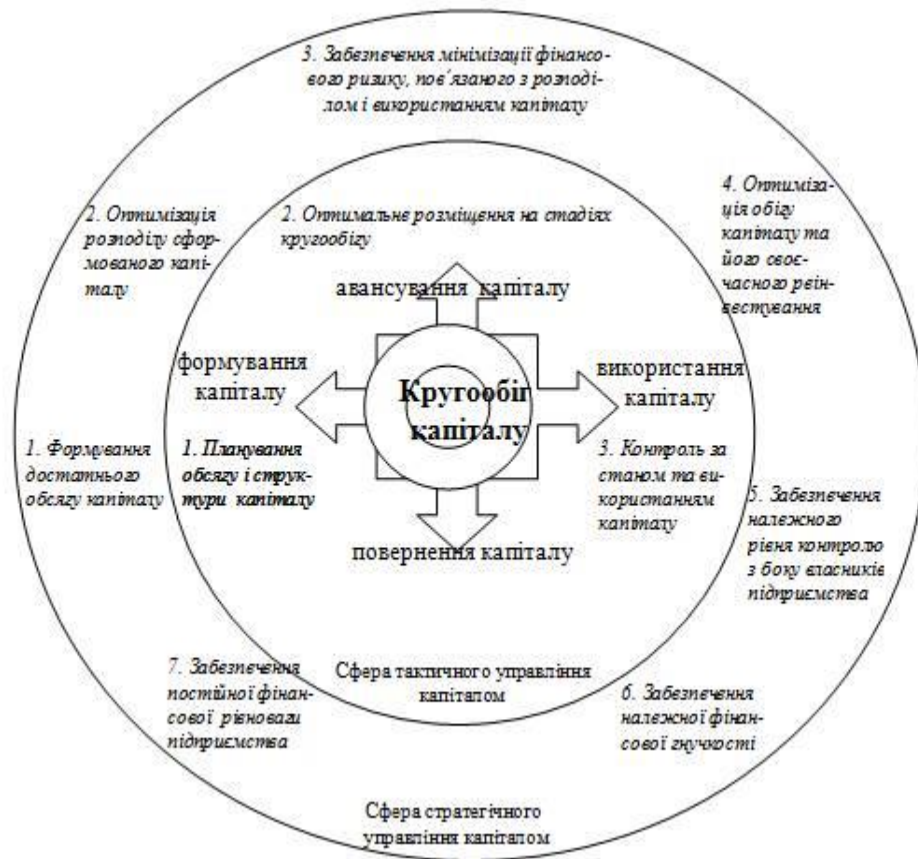

Рисунок 2.2 – Сфери стратегічного та тактичного управління капіталом підприємства

Становлення ринкової економіки сприяє тому, що основним зобов'язанням постійної платоспроможності підприємства є його фінансова стійкість, вона також є гарантією міцності його позиції. У зв'язку з цим надання фінансової міцності в справжній період часу є головним завданням. Крім цього, потрібно як створити умови для міцності, так і шукати способи її наростання.

В кінцевому підсумку, фінансова стійкість підприємства визначає те, як вміло підприємство контролює фінансові кошти, які існують за фактом, так як це дає право з легкістю користуватися фінансовими резервами і забезпечувати

справний робочий процес. Таким чином, дієва активність в сфері контролю активами і пасивами підприємства посприяє зростанню фінансової стабільності, яка дасть можливість протистояти негативним зовнішнім впливам ззовні і примножити свої активи.

З точки зору управління пасивами підвищення фінансової стійкості можливо при збільшенні власного капіталу і зниження зобов'язань. По-перше, збільшення власного капіталу має на увазі:

- для швидкого залучення грошових коштів, що призведе до зростання статутного капіталу необхідна емісія, це одне з рішень проблеми з фінансовою стійкістю і її збільшення, а також виходу з кризи;

- одним з гнучких джерел фінансування є нерозподілений прибуток, якщо, звичайно, немає регламенту щодо використання даних коштів. Ці фінансові ресурси можуть бути використані в якості фінансування високо ризикованих проектів і спрямовані на підвищення фінансової стійкості організації;

- фінансування з боку держави, регіональної або місцевої влади, також власниками підприємства без збільшення частки зобов'язань; - один з найпоширеніших механізмів збільшення власного капіталу це нарощення прибутку організації, яка може бути спрямована на розвиток господарської діяльності, що сприятливо позначиться на зміцненні позицій господарюючого суб'єкта та зростання фінансової стійкості.

- залучення грошового потоку для покриття кредитних зобов'язань, вивільнення грошових коштів для погашення зобов'язань за рахунок прискорення збору дебіторської заборгованості;

- управління кредиторською заборгованістю. Для гнучкого фінансування діяльності організації необхідно грамотне управління кредиторською заборгованістю. Кредиторська заборгованість може служити тимчасовим безвідсотковим кредитом, а й по більшій частці кредиторської заборгованості в пасиві балансу негативно позначатися на фінансовій стійкості підприємства;

- запозичення коштів у банку для погашення кредиту, взятого в іншій кредитній організації, тобто рефінансування боргу. З метою отримання більш

оптимальної процентної ставки по кредиту або збільшення терміну кредитування, а також можливу зміну при необхідності валюти кредиту та для зміни в бік зменшення щомісячної суми платежу використовується рефінансування.

2.3 Аналіз ліквідності та платоспроможності підприємства як основний напрямок управління активами та пасивами

Визначення ліквідності балансу передбачає собою групування активів за рівнем зменшення ліквідності та порівняння їх з поточними зобов'язаннями які розташовуються в пасиві. В свою чергу пасиви групуються за тривалістю строків їхнього погашення. Методичні підходи до формування кожної з груп активів та пасивів наведено в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1 – Групування активів та пасивів для розрахунку ліквідності

Актив		Пасив	
Назва групи	Код рядка, Ф. № 1	Назва групи	Код рядка, Ф. № 1
Найліквідніші активи (А ₁)	1160 ÷ 1165	Найбільш термінові пасиви (П ₁)	1620–1630+1690 540 ÷ 610
Активи, що швидко реалізуються (А ₂)	1125 ÷ 1155	Короткострокові кредити банків і позики (П ₂)	1600–1615 500 ÷ 530
Активи, що повільно реалізуються (А ₃)	1100+1110 + +1170 + 1190	Довгострокові кредити банків і позики (П ₃)	1595
Активи, що важко реалізуються (А ₄)	1095	Постійні пасиви (П ₄)	1495 1660 1700 1665

Примітка. ÷ – означає суму рядків з ... по ...

Баланс підприємства можна назвати абсолютно ліквідним, якщо забезпечується виконання таких умов:

$A_1 \geq P_1$ – самі термінові зобов'язання мають бути меншими ніж існуючі у суб'єкта господарювання грошові кошти і поточні зобов'язання;

$A_2 \geq P_2$ – поточні зобов'язання (банківські кредити і позикові кошти), які не мають бути більшими за активи, які необхідно швидко перетворити на гроші;

$A_3 \geq P_3$ – розмір довгострокових зобов'язань і позикових коштів має не перевищувати обсяг активів, які повільно перетворюються на гроші;

$A_4 \leq P_4$ – сталі пасиви мають бути не більше вартості активів, що мають необоротний характер.

Виконання перших трьох умов демонструє, що короткострокові активи є більшими ніж пасиви суб'єкта господарювання, а остання умова демонструє наявність у фірми власних оборотних коштів.

Невиконання хоча б однієї із наявних нерівностей говорить про недостатню ліквідність підприємства.

При визначенні ліквідності підприємства необхідно в першу чергу подивитись на те, що відсутність коштів в певній групі активів не компенсується перевищенням активів у другій групі, що пояснюється тим що для суб'єктів господарювання активи з меншою ліквідністю не компенсують активи з більшою ліквідністю.

У формульному вигляді розрахунок показників ліквідності за статтями балансу наведено в таблиці 2.2.

Таблиця 2.2 – Коефіцієнти ліквідності

Коефіцієнт	Методика обчислення на основі:	
	групи статей	координат статей (рядків), ф. № 1
Поточної ліквідності	$(A1 + A2 + A3) : (P1 + P2)$	р. 1195 : р. 1695
Швидкої ліквідності	$(A1 + A2) : (P1 + P2)$	Σ (рр. 1125 ÷ 1155 + + рр.1160 ÷ 1165) : р. 1695
Абсолютної ліквідності	$A1 : (P1 + P2)$	Σ (рр. 1160 ÷ 1165) : : р. 1695

Підводячи підсумок теоретичного розгляду управління ліквідністю компанії, слід зазначити, що від того, наскільки раціонально фінансові ресурси будуть перетворюватися в активи компанії, залежить її фінансовий стан та конкурентоспроможність. Безперервний моніторинг показників ліквідності компанії - запорука її фінансового благополуччя, загальної ефективності економічної діяльності.

2.4 Практична реалізація технології управління активами та пасивами на прикладі АТ "Полтавський турбомеханічний завод"

В якості практичної апробації розглянутих підходів до управління активами та пасивами підприємства проаналізуємо стан активів та пасивів на прикладі АТ "Полтавський турбомеханічний завод". На сьогодні підприємство займається виробництвом продукції машинобудівного комплексу: «повітряні компресори та компресорні станції та запасні частини до енергоустаткування. Підприємство є одним з основних виробників запасних частин до парових турбін». Фінансова звітність підприємства наведена в додатку А.

На рисунку 2.3 наведена динаміка зміни розміру оборотних і необоротних активів підприємства за останні 9 років.

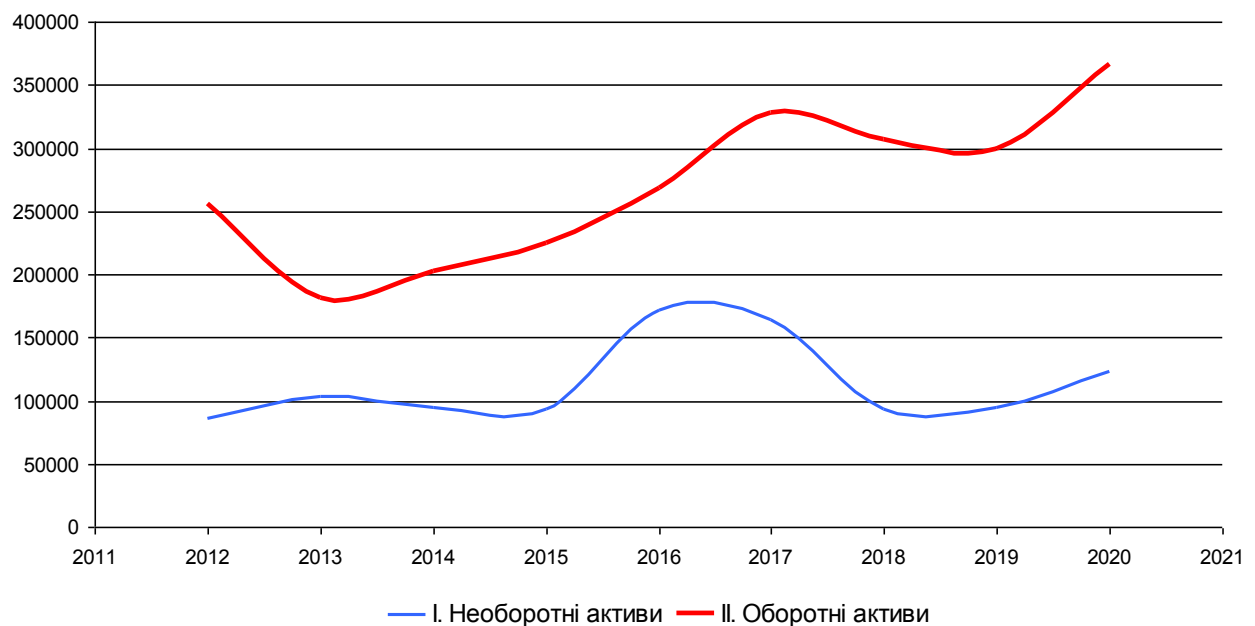

Рисунок 2.3 – Динаміка зміни розміру оборотних і необоротних активів

Як видно з рисунку за останні 9 років обсяг необоротних активів майже не змінився, натомість обсяг оборотних активів зріс практично в 1,5 рази, що говорить про збільшення підприємством обсягів поточної діяльності. При цьому зростання оборотних активів відбулося в основному за рахунок збільшення дебіторської заборгованості.

Наведений на структурних діаграмах (рис. 2.5) склад необоротних та оборотних активів за 2020 рік показує, що в складі необоротних активів переважають основні засоби та незавершені капітальні інвестиції. С складі оборотних активів найбільшою статтею є дебіторська заборгованість.

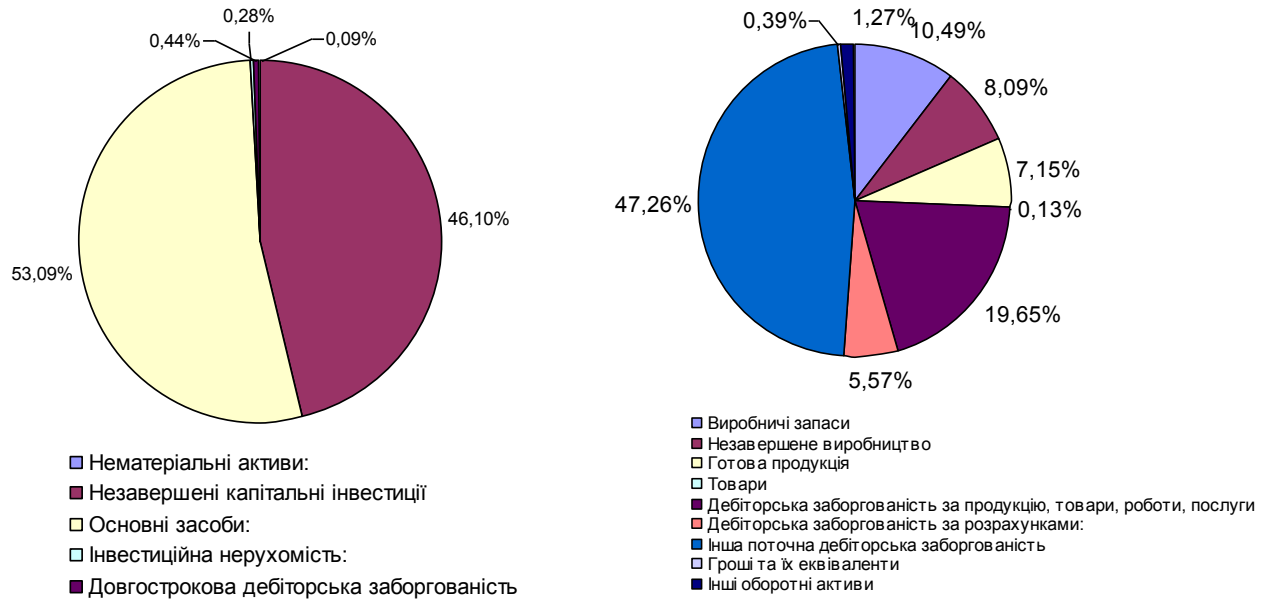

Рисунок 2.4 – Структурний аналіз активів підприємства

Аналізуючи пасив підприємства (рис. 2.5) можна відзначити поступове нарощування власного капіталу за останні 9 років.

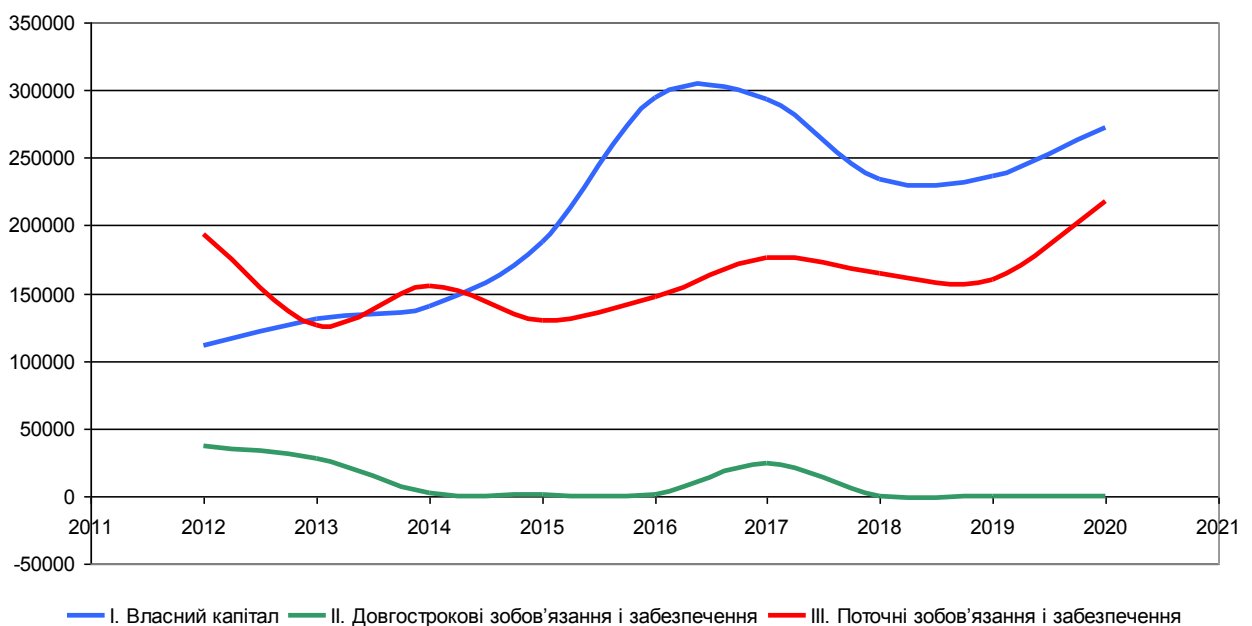

Рисунок 2.5 – Тенденції зміни статей пасиву балансу

Таке збільшення власного капіталу говорить про зростання фінансової стійкості. Зростання такої стійкості підтверджується відсутністю довгострокових позикових коштів в останні роки.

Аналіз структури капіталу у 2020 році підприємства наведено на рисунку 2.6. Окремо було розглянуто власний та позиковий капітал, який переважно представлено в вигляді короткострокових зобов'язань

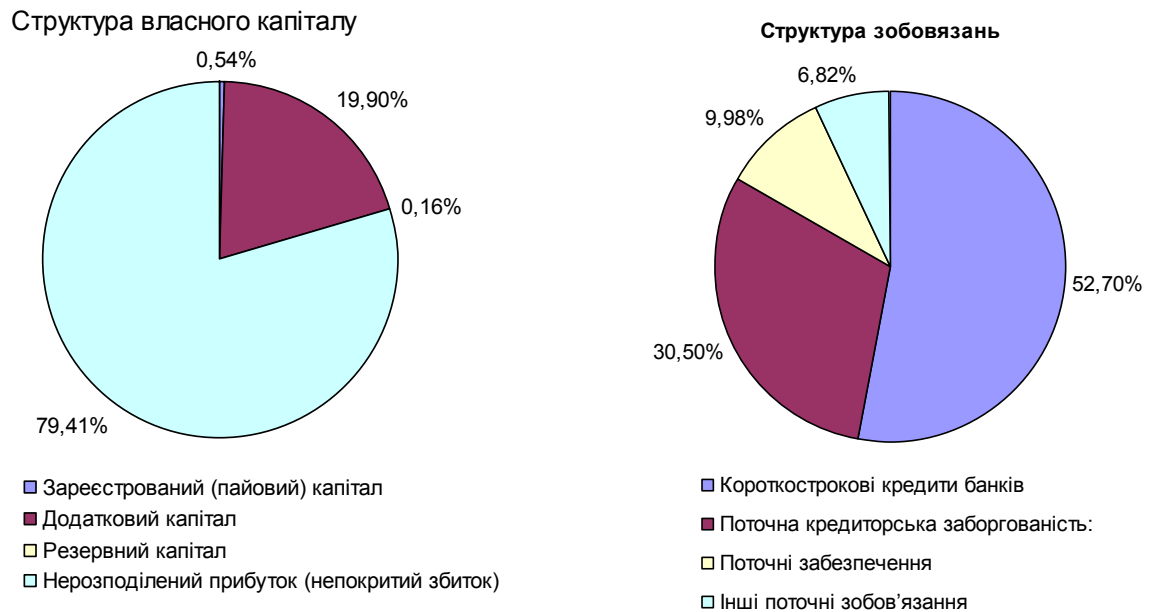

Рисунок 2.6 – Структура пасивів у 2020 році

Як видно з рисунку в структурі власного капіталу переважає нерозподілений прибуток та додатковий капітал. Обсяг зареєстрованого тобто статутного капіталу є незначним і фактично не змінювався за останні 9 років. В складі позикових коштів найбільший обсяг займають короткострокові кредити банків та поточна кредиторська заборгованість. Це говорить про використання підприємством позикових коштів виключно для фінансування поточної діяльності.

При подальшому аналізі ефективності управлінських підходів до формування активів і пасивів підприємства необхідно визначити показники його ліквідності. На сьогоднішній день показники управління ліквідністю і платоспроможністю є одними з найбільш важливих економічних складових в теорії фінансового менеджменту. Основне призначення цих показників зводиться до забезпечення підприємством повноти виконання своїх платіжних зобов'язань. За

допомогою розрахунку показників платоспроможності та ліквідності зацікавлені користувачі можуть оцінити реальний фінансовий стан підприємства.

Динаміка зміни коефіцієнтів ліквідності наведена на рисунку 2.7.

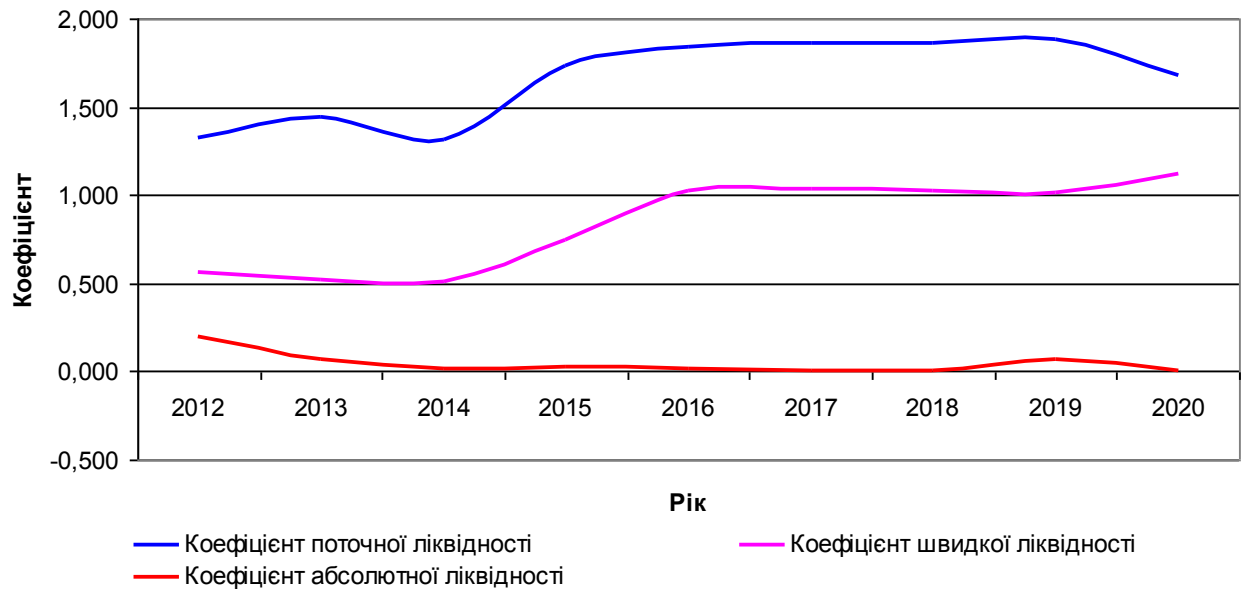

Рисунок 2.7 – Коефіцієнти ліквідності

Аналіз показників дозволяє зробити висновок, що за останні роки спостерігається зростання коефіцієнтів поточної та швидкої ліквідності, які наразі знаходяться в межах нормативних значень. Проте величина абсолютної ліквідності є майже нульовою, при нормативах 0,2 – 0,35. Це свідчить про недостатність грошових коштів та можливі проблеми при виникненні необхідності термінового погашення поточних боргів. Саме на це мають звернути увагу менеджери підприємства. В цілому можна позитивно охарактеризувати політику управління активами і пасивами підприємства, що аналізується.

3 НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ТА ПАСИВАМИ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ

3.1 Основні проблеми управління активами та пасивами підприємств та шляхи їх вирішення

До числа основних проблем управління поточними активами необхідно віднести проблеми оптимізації їх структури, а також динаміку оборотності основних статей. Досить поширеним є переважання однієї зі статей поточних активів (наприклад, запаси) в загальній структурі поточних активів, що, з одного боку, є наслідком галузевої спеціалізації підприємства (виробничі, торгові, сільськогосподарські підприємства), а з іншого боку - наслідком неефективного управління. В останньому випадку менеджери використовують малоефективні інструменти формування і розподіл ресурсів в рамках виробничого процесу, що в кінцевому підсумку призводить до зниження оборотності оборотних активів.

Ключовою проблемою управління оборотного капіталу є низька залученість капіталу в виробничий процес, що призводить до уповільнення ділової активності компанії, звільнення коштів. В результаті виникає зростання кредиторської заборгованості, що впливає на динаміку розрахунків з контрагентами, а також ділову репутацію компанії, загальну ефективність управління компанією. Управління виробничими активами є не менш складним напрямком менеджменту компанії. Часом керуючі недостатньо відповідально підходять до питань ефективності виробничого процесу, регулярного моніторингу та оновлення основних засобів. В результаті відбувається збільшення фізичного зносу обладнання (при збільшенні інтенсивності виробництва), а також морального - при несвоєчасній моніторингу та вдосконалення технологічного процесу, який знижує витрати і підвищує якість продукції.

Проблема достатнього рівня ліквідності є переважаючою для багатьох українських компаній, незалежно від сфери економічної діяльності. Незначний

рівень грошових коштів, а також низький рівень їх звернення та вивільнення створює ряд труднощів у розрахунках з постачальниками та іншими контрагентами в поточному періоді. Необхідно також відзначити, що проблема ефективного управління ліквідними активами є результатом прийнятої політики розрахунків з покупцями. Так, компанія, яка прагне розширити свою частку на ринку, може прийняти рішення про надання покупцям відстрочки платежу при придбанні товарів і послуг. При цьому, недостатньо ретельний аналіз покупців може привести до збільшення частку дебіторської заборгованості, яка не дивлячись на приналежність до оборотних активів, може стати значним «вантажем» в структурі активів.

Для вирішення вищевказаних проблем за основними напрямками системи управління активами підприємства, необхідно розробити систему рішень, яка б дозволяла оптимізувати ключові напрямки менеджменту без шкоди для ефективності роботи підприємства. Рекомендації щодо вдосконалення управління активами представлені на рис. 3.1.

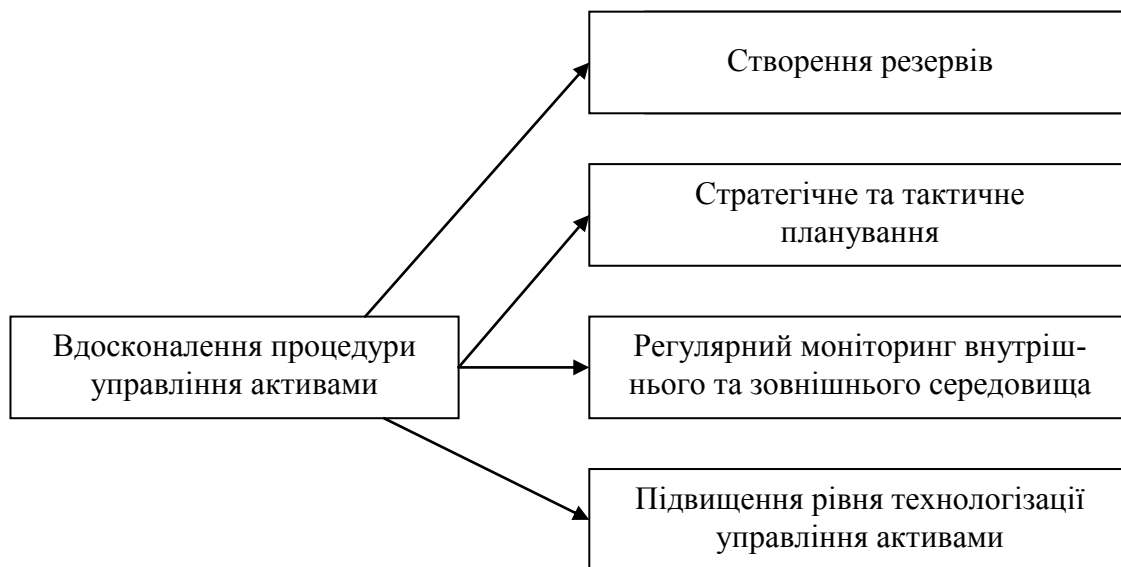

Рисунок 3.1 – Напрями вдосконалення процедури управління активами

Під створенням резерву необхідно розуміти виділення певної суми коштів, яка буде направляти на ліквідацію поточних заборгованостей з метою збільшення оборотності активів і сприянню виробничого процесу. При цьому, су-

ма даного резерву може варіюватися виходячи з поточного фінансового становища, а також можливості відволікання кошти без втрат для поточної діяльності. Застосовуючи даний резерв, компанія зможе також реалізувати певні вдосконалення в сфері управління активами (залучення фахівців, покупка програмного забезпечення для оптимізації управлінського процесу). Незважаючи на те, що ринкова економіка характеризується динамічністю і нестабільністю, для ефективного управління активами підприємства необхідно використовувати тактичне і стратегічне планування. Це дозволить конкретизувати напрямки розвитку компанії, визначити ключові цілі та завдання на поточний період і виходячи з цього визначити інструменти управління активами компанії.

Особливу увагу необхідно приділяти моніторингу зовнішнього і внутрішнього середовища функціонування підприємства. Необхідність даного напрямку полягає в тому, що розуміння тенденцій зовнішнього середовища (динаміка попиту та пропозиції на ринку, зміна правового регулювання) дозволить менеджерам своєчасно скоригувати політику управління активами, що дозволить мінімізувати втрати компанії, а в деяких випадках - отримати фінансову вигоду. Стрімкий розвиток інформаційних технологій також слід використовувати на користь якості і ефективності управління активами підприємства. Впровадження і регулярне оновлення програмного забезпечення в даній сфері дозволить оптимізувати процес менеджменту активами, підвищити швидкість реагування на виниклі проблеми і труднощі.

Таким чином, управління активами підприємства - складний і багатогранний процес, який потребує значної кількості матеріальних, трудових і технологічних витрат. Сучасний стан сфери підприємництва характеризується наявністю низки проблем, які призводять до уповільнення ділової активності, погіршення фінансового стану компанії, виникнення ризиків і загроз. Для їх запобігання необхідно скористатися запропонованими напрямками вдосконалення управління активами підприємства, а також розробляти самостійно, виходячи з поточного стану комерційної організації, факторів зовнішнього і внутрішнього середовища.

3.2 Зміцнення фінансової стійкості підприємства шляхом збалансованості структури активів та пасивів підприємства

Однією з основних методик з управління фінансовою стійкістю є методика розробки механізму, який базується на оптимальному використанні оборотних коштів. Фінансова стійкість будь-якої організації тісно пов'язана зі ступенем залежності конкретного підприємства від кредиторів і інвесторів, тобто наскільки оптимально співвідношення власного і позикового капіталу. Оптимальна структура оборотних активів прагне до положення, в якому чотири елементи поточних активів різного ступеня ліквідності - запаси, дебіторська заборгованість, інвестиції та грошові кошти - присутні в рівних частках. Величина грошових коштів тісно пов'язана з величиною короткострокових інвестицій, і протягом звітного періоду вони можуть переходити з одного стану в інший, володіючи близькою ступенем ліквідності, а тому можуть вважатися єдиним елементом. Згідно із запропонованою методикою, розглянемо основні показники фінансової стійкості, найбільш часто використовуються у вітчизняній та західній практиці.

1. Коефіцієнт капіталізації розраховується за такою формулою:

$$K_k = Z_k / V_k \quad (3.1)$$

де Z_k - позиковий капітал

V_k - власний капітал

Чим більше цей коефіцієнт перевищує одиницю, тим сильніше залежить підприємство від позикових коштів. Критичне значення - 0,7. При $K_k > 0,7$ фінансова стійкість підприємства є сумнівною.

2. Коефіцієнт автономії:

$$K_{fn} = V_k / \text{Валюта Балансу} \quad (3.2)$$

Даний коефіцієнт є одним з найважливіших, що характеризують фінансову стійкість. Він показує наскільки організація незалежна від залученого капіталу. Чим більше частка власного капіталу, тим більш стабільна виробничо-господарська діяльність підприємства.

3. Коефіцієнт фінансування:

$$K_f = V_k / Z_k \quad (3.3)$$

Даний показник показує яка частина підприємства фінансується за рахунків власних коштів. Нормативне значення - 1,5.

4. Коефіцієнт фінансової стійкості:

$$K_{FC} = (V_k + Дз) / \text{Валюта балансу} \quad (3.4)$$

Коефіцієнт характеризує, наскільки активи підприємства профінансовано за рахунок довгострокових джерел. Чим ближче значення даного показника до одиниці, тим підприємство більш стабільною. Оскільки кожен з фінансових показників відображає певне поєднання балансових розділів, а сам баланс визначає те, що зміна одного з його розділів впливає на зміну іншого, все співвідношення є залежними один від одного.

При врівноваженості структури активів і пасивів балансу організації за термінами використання і по циклах забезпечується збалансованість припливу і відтоку грошових коштів, а також підвищується платоспроможність підприємства. У зв'язку з цим аналіз фінансового рівноваги активів і пасивів балансу є основою оцінки фінансової стійкості, платоспроможності та ліквідності підприємства. Умови підтримки фінансової стійкості зводяться до наступних:

1. Оптимізація структури капіталу (співвідношення позикових і власних коштів підприємства є одним з критеріїв його фінансової стійкості).
2. Власний капітал повинен бути більше позикового;
3. Приріст оборотних активів повинен бути більше приросту оборотних;

4. Приріст фінансових оборотних активів повинен бути більше нуля; Виходячи з перерахованих умов, заходи по зміцненню і підвищенню фінансової стійкості підприємства в основному зводяться до збільшення власного капіталу організації та зменшення позикового. Досягти більш високого показника фінансової стійкості за рахунок власного капіталу можна за допомогою:

- отримання прибутку;
- проведення переоцінки основних засобів;
- випуску цінних паперів.

Крім власного капіталу, найважливішим показником, що характеризує фінансову стійкість підприємства, є забезпеченість оборотних коштів плановими джерелами фінансування (короткострокові кредити і позики). Основні шляхи зниження позикового капіталу:

- реструктуризація зобов'язань;
- мобілізація грошового потоку на покриття зобов'язань.

Дані дії по зниженні позикового капіталу будуть зводитися до збору коштів для покриття довгострокових і короткострокових зобов'язань або ж зміни їх структури. Значне використання позикового капіталу призводить до зниження стійкості підприємства, що, в свою чергу, може привести до банкрутства підприємства.

Скорочення зобов'язань відбувається в разі, коли потік грошових доходів значно збільшується і перевищує зростання потоку зобов'язань. Цьому сприяє мобілізація грошового потоку. Найефективніший спосіб мобілізації грошового потоку - це прискорення збору дебіторської заборгованості. Виходячи з цього, чим більш жорсткими будуть умови політики з управління дебіторської заборгованості, тим швидше можна погасити зобов'язання і тим самим значно збільшити фінансову стійкість. Ще одним способом щодо підвищення фінансової стійкості є проведення комплексу заходів щодо збільшення частки грошових коштів у складі оборотних активів підприємства. Комплекс заходів включає в себе: - збільшення статутного капіталу за рахунок внесення грошових коштів:

- збільшення частки ліквідних активів в структурі оборотних активів;

- скорочення витрат на залучення кредитних ресурсів;
- зберігання на рахунках в банку мінімально необхідної суми грошових коштів, а залишок вільних коштів вкладати в цінні папери.

Таким чином, моделюючи структуру балансу і визначаючи заходи для оптимізації балансу, можна домогтися значного поліпшення фінансової стійкості організації. Керівникам фірми потрібно прикладати особливих зусиль з контролю над балансом організації, грамотно оцінюючи поточні можливості і прораховуючи можливі сценарії розвитку подій у разі прийняття тих чи інших заходів щодо стабілізації фінансового стану підприємства.

ВИСНОВКИ

Оцінка ефективності управління активами і пасивами дуже важлива для суб'єкта господарювання. Вона допомагає йому контролювати різні процеси при здійсненні фінансово-господарської діяльності.

Розвиток ринкової економіки сприяє тому, що головною умовою фінансової стійкості підприємства є його фінансова стійкість, яка є гарантією виживання і основою міцності займаної позиції. У зв'язку з цим, фінансова стійкість є однією з найбільш важливих завдань в нинішніх умовах. Крім того, необхідно не тільки забезпечити стабільний рівень фінансової стійкості, але і шукати шляхи її підвищення. Раціональне поєднання власних і позикових коштів є необхідною умовою фінансової стійкості. Таким чином, підвищення фінансової стійкості може бути досягнуто двома методами: через управління пасивами та через управління активами.

Будь-якому суб'єкту господарювання необхідно постійно здійснювати діагностику фінансового стану в першу чергу на основі визначення стану активів і пасивів. Це дозволить постійно контролювати процеси фінансово-господарської діяльності, в яких бере участь підприємство, виявляти проблеми і використовувати різні важелі, які дозволять знизити негативний вплив деяких факторів, а також постійно шукати шляхи підвищення фінансових результатів діяльності суб'єкта господарювання.

Перш за все, потрібно звернути увагу на стан активів і пасивів, а також на формування доходів і витрат на підприємстві. При здійсненні комплексної фінансової діагностики керівництву підприємства необхідно оцінити економічний потенціал підприємства, провести аналіз фінансового стану підприємства і здійснити оцінку результатів фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання. Оцінка економічного потенціалу передбачає проведення горизонтального і вертикального аналізу капіталу і майна, а також виявлення статей, зміна яких найбільшою мірою впливає на фінансовий стан підприємства.

Аналіз фінансового стану складається з коефіцієнтного аналізу, який включає аналіз ліквідності і платоспроможності, фінансової незалежності та фінансової стійкості. оцінка результатів фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання включає аналіз формування фінансових результатів на підприємства, а також оцінку ділової активності та ефективності діяльності підприємства. Комплексна фінансова діагностика дозволить керівництву здійснювати всебічний контроль за діяльністю підприємства, що допоможе знизити ризики в його діяльності і дозволить підвищити ефективність його функціонування.

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Агентство з розвитку інфраструктури фондового ринку України. Веб-сайт. URL: <https://smida.gov.ua/db/participant/00220477>.
2. Берехтіна Л. О. Економічна сутність оборотного капіталу підприємства. *Держава і регіони. Серія: Економіка і підприємництво*. 2011. № 6. С. 378–381.
3. Борецька Н. П., Міщенко К. В. Аналіз і прогнозування фінансової стійкості підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 20. С. 63–66.
4. Грінько А. П. Класифікація основного капіталу як інформаційний інструментарій бухгалтерського обліку. *Економіка і управління підприємством*. 2015. № 2. С. 72-76.
5. Губарик О.М., Губан А.В. Управління кредиторською заборгованістю як фактор забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства. *Молодий вчений*. 2017. № 10(50). С. 871–874.
6. Захаркін О. О. Фактори формування вартості в контексті вартісно-орієнтованого підходу управління підприємством. *Бізнес Інформ*. 2014. №7. С. 208–214.
7. Захаркін О.О., Костель М.В., Захаркіна Л.С. Оцінка впливу рівня інноваційної активності підприємств на їх фінансово-економічні результати. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 8 (170). С. 427–441.
8. Захаркін, О.О. Вартісно-орієнтоване управління інноваційною діяльністю підприємств: методологічні засади, світовий та вітчизняний досвід [Текст] : монографія / О.О. Захаркін. - Суми: СумДУ, 2015. - 400 с.
9. Калабухова С.В. Уніфікація аналітичних процедур в умовах стандартизації бухгалтерського обліку та аудиту: монографія. Київ : КНЕУ, 2019. 431 с.
10. Костецький В. В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2010. № 4 (29). С. 135-145.

11. Лисьонкова Н.М. Захарчук В.Ю. Підвищення ефективності управління оборотними активами підприємства. *Приазовський економічний вісник*. 2018. № 5 (10). С. 354-358.
12. Лучко М.Р., Жукевич С.М., Фаріон А.І. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 304 с.
13. Марусяк Н.Л. Дебіторська та кредиторська заборгованості як основні регулятори кругообігу оборотного капіталу підприємства. *Вісник Хмельницького національного університету*. 2010. №2. С. 139–142.
14. Офіційний сайт Державної служби статистики України URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
15. Парасій-Вергуненко І.М. Статичний і динамічний підходи до аналізу ліквідності та платоспроможності суб'єктів господарювання. *Фінанси України*. 2017. Вип. 2. С. 81-95. 130
16. Присяжнюк Б. П., Хижнякова Н. О. Удосконалення управління активами лісогосподарського підприємства. Прикладні аспекти інформаційного забезпечення та обґрунтування технічних і управлінських рішень : матеріали ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих науковців. Рівне: РВВ РДГУ, 2018. С. 49-52.
17. Роль інноваційної діяльності у формуванні вартості промислових підприємств [Текст]: звіт про НДР (заключний) / Кер. О.О. Захаркін. - Суми: СумДУ, 2016. - 114 с.
18. Савінова А.В. Управління оборотними активами підприємства: теоретичний аспект. *Вісник НТУ «ХПІ»*. 2017. № 54 (1257) С. 134-137.
19. Семенов А. Г., Єропутова О. О., Плаксюк О. О. Класифікація видів фінансової стратегії підприємства. *Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво: науково-виробничий журнал*. 2012. № 1. С. 163–170.
20. Серебрянський Д. М., Базильчук К. В. Оцінка ефективності управління оборотними коштами підприємства. *Регіональна економіка та управління*. 2019. №4 (26). С. 91-95.

21. Скоробогатова В.В. Сутність категорії «активи»: аналіз наукових джерел. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2011. № 3 (21). Ч. 2. С. 338–348.

22. Трансформація підприємств: економічна оцінка та побудова систем менеджменту: монографія / О. Є. Кузьмін та ін. Львів: Вид-во НУ “Львівська політехніка”. 2005. 335 с.

23. Тютюнник Ю.М., Дорогань-Писаренко Л.О., Тютюнник С.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб. Полтава : Видавництво ПП «Астроя», 2020. 434 с.

24. Управление активами : учебник / И.А. Бланк. - К. : Ника-Центр, 2000. - 720 с.

25. Юрій Е. О. Зміст управління ліквідністю в стабілізації діяльності підприємства. *Вісник Одеського національного університету. Економіка*, том 21. Випуск 8(50). 2018. С. 73–77.

26. Янковська В. А. Семенець А. О., Кузнецова С. О. Управління активами та пасивами підприємства. *Фінанси, банки, інвестиції*. 2013. № 6. С. 111-114.

ДОДАТОК А

Фінансова звітність АТ "Полтавський турбомеханічний завод"

Таблиця А.1 – Актив балансу підприємства

Актив	Код рядка	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
I. Необоротні активи										
Нематеріальні активи:	1000	3278	3596	2763	3361	1800	1418	1148	555	114
первісна вартість	1001	7590	9097	9578	11082	10212	9812	10137	8535	8553
накопичена амортизація	1002	4312	5501	6815	7721	8412	8394	8989	7980	8439
Незавершені капітальні інвестиції	1005	0	0	0	0	0	0	22463	27806	56632
Основні засоби:	1010	69168	73951	63331	60504	157985	141718	64956	64740	65216
первісна вартість	1011	165407	170970	168097	173244	188910	180330	180553	184603	180904
знос	1012	96239	97019	104766	112740	30925	38612	115597	119863	115688
Інвестиційна нерухомість:	1015	6299	6185	6102	6528	4738	18352	882	358	345
первісна вартість	1016	6741	6741	6773	7842	4738	18352	1749	1068	1068
знос	1017	442	556	671	1314	0	0	867	710	723
інші фінансові інвестиції	1035	2	12251	2	0	2	2	1	1	1
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0	0	0	0	1644	3431	1077	536
Відстрочені податкові активи	1045	6537	7592	9495	9495	6631	546	0	0	
Усього за розділом I	1095	85284	103575	93949	93460	171156	163680	92881	94537	122844
II. Оборотні активи										
Запаси	1100	129847	97529	110371	120243	105999	115531	108587	106746	94079
Виробничі запаси	1101	64808	27897	31650	42821	41606	38969	37745	46188	38151
Незавершене виробництво	1102	28541	41026	41277	32193	21994	42685	40888	29222	29416
Готова продукція	1103	35182	22091	36611	44075	40379	32969	29074	29273	26026
Товари	1104	1316	6515	833	1154	2020	908	880	2063	486
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	70456	55435	74376	43982	64999	97812	86593	60567	71477
Дебіторська заборгованість за розрахунками:										
за виданими авансами	1130	15441	18524	11223	8192	12118	30984	25812	27095	20244
з бюджетом	1135	924	35	2880	290	6	0	1082	3212	2738
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0	789	0	0	0	280	0	
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	265	872	1307	48638	83285	82563	82047	89980	171909
Гроші та їх еквіваленти	1165	38729	9016	2813	3507	2505	454	304	10902	1431
Готівка	1166	114	11	6	3	4	0	0	1	1
Рахунки в банках	1167	38615	9005	2807	3504	2501	454	304	10901	
Витрати майбутніх періодів	1170	0	0	0	0	0	0	54	84	
Інші оборотні активи	1190	530	12	0	0	0	0	1737	967	4613
Усього за розділом II	1195	256192	181423	202970	224852	268912	327344	306216	299553	366566
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття										
	1200	0	0	0	0	2148	2235	0	1080	1034
Баланс	1300	341476	284998	296919	318312	442216	493259	399097	395170	490444

Таблиця А.2 – Пасив балансу підприємства

Пасив	Код рядка	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
I. Власний капітал										
Зареєстрований (лайвовий) капітал	1400	1470	1470	1470	1470	1470	1470	1470	1470	1470
Капітал у дооцінках	1405	8627	8588	8550	8511	94439	67248	0	0	0
Додатковий капітал	1410	0	0	0	0	0	0	54298	54261	54224
Резервний капітал	1415	427	427	427	427	427	427	427	427	427
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	100654	120318	129480	176878	198578	223830	178134	179701	216380
Усього за розділом I	1495	111178	130803	139927	187286	294914	292975	234329	235859	272518
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення										
Пенсійні зобов'язання	1505	4137	3411	2316	1057	736	1364	0	0	
Довгострокові кредити банків	1510	33106	24629	0	0	0	23310	0	0	
Цільове фінансування	1525	34	32	36	36	10	15	19	16	19
Усього за розділом II	1595	37277	28072	2352	1093	746	24689	19	16	19
III. Поточні зобов'язання і забезпечення										
Короткострокові кредити банків	1600	0	0	46701	49243	88767	67090	94025	84747	114879
Поточна кредиторська заборгованість:										
за довгостроковими зобов'язаннями	1610	38652	41236	44944	30706	0	0	0	0	
за товари, роботи, послуги	1615	55729	44814	26926	14805	26570	34126	33465	23603	31636
за розрахунками з бюджетом	1620	2859	4368	1014	10126	2171	2334	1723	2672	1024
за у тому числі з податку на прибуток	1621	0	3756	0	8960	528	1249	0	953	92
за розрахунками зі страхування	1625	1640	1091	1997	1956	1164	1496	1539	1469	805
за розрахунками з оплати праці	1630	3483	2281	3887	3936	4573	8380	5199	4424	3639
за одержаними авансами	1635	85504	25909	21999	13754	14494	47433	12962	27584	26078
за розрахунками з учасниками	1640	2089	948	948	521	4221	3171	3171	3171	3171
із внутрішніх розрахунків	1645	0	0	0	0	95	34	64	84	48
Поточні забезпечення	1660	2359	5143	5833	4468	4378	8713	6079	6665	21757
Інші поточні зобов'язання	1690	706	333	391	418	123	2818	6522	4876	14870
Усього за розділом III	1695	193021	126123	154640	129933	146556	175595	164749	159295	217907
Баланс	1900	341476	284998	296919	318312	442216	493259	399097	395170	490444

Таблиця А.3 – Звіт про фінансові результати

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ										
Стаття	Код рядка	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	294437	381700	306528	341164	230128	281895	331555	257977	347381
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	-208668	-287213	-208772	-200953	-173217	-202230	-231288	-175634	-208025
Валовий прибуток	2090	85769	94487	97756	140211	56911	79665	100267	82343	139356
Інші операційні доходи	2120	25887	17444	53004	53128	58529	40155	30293	28233	53718
Адміністративні витрати	2130	-32930	-38884	-42552	-41151	-44012	-47198	-50829	-42147	-53415
Витрати на збут	2150	-19213	-17764	-23724	-31380	-23120	-32443	-32154	-30037	-47207
Інші операційні витрати	2180	-28732	-18151	-62369	-46347	-33072	-21761	-30414	-14288	-34362
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	30781	37132	22115	74461	15236	18418	17793	24104	58090
Інші фінансові доходи	2220	69	1082	185	317	15	70	35	424	106
Інші доходи	2240	329	255	100	17	22241	71	188	861	716
Фінансові витрати	2250	-6841	-9437	-13217	-16821	-18606	-15517	-15910	-17033	-12297
Інші витрати	2270	-14	-445	-29	-25	-12492	-66	-201	-626	-1374
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	24324	28587	9162	57949	6394	2976	1905	7730	45241
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	-5288	-8923	0	-10551	-528	-536	248	-933	-8124
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	19036	19664	9162	47398	5866	2440	1657	6797	37117